

нашої роботи полягає у встановленні кореляцій між революційними змінами, що відбуваються у військовій справі та поповненням словникового складу військової підмови.

В соціально-лінгвістичному аспекті нова лексика і фразеологія корелюють з поняттями, пов'язаними з інноваційними технологіями і новими воєнними концепціями. Військові аналітики виокремлюють такі елементи сучасної РВС, які утворюють «систему систем»: «a system of systems»: *ISR (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance)*, *C4I (Command, Control, Computer Applications, Communications, Intelligence Processing)*, *Precision Force* [3, с. 48].

Неологізми-скорочення позначають компоненти «системи систем»: 1) *ISR: AWACS (Airborne Warning and Control System)*, *RIVET JOINT (an airborne signals intelligence gathering aircraft)*, *JSTARS (Joint Surveillance Target Attack Radar)*, *ATARS (Advanced Tactical Airborne Reconnaissance System)*, *MTI (Moving Target Indicator Radar)*, *REMBAS (Remotely Monitored Battlefield Sensor System)*; 2) *C4I: GCCS (Global Command and Control System)*, *DISN (Defense Information System Network)*, *TRAP (Tactical Receiver Equipment and Related Applications)*, *JWICS (Joint Worldwide Intelligence Communications System)*, *SONET (Synchronous Optical Network)*, *SABER (Surface Analysis Branch Exploitation and Reporting)*; 3) *Precision Force: SFW (Sensor Fused Weapon)*, *TLAM (BLK III) (Tomahawk Land Attack Missile (Block III))*, *ATACMS (an all-weather tactical missile)*, *SLAM (Stand-off Land Attack Missile)*, *HARM (High Speed Anti-Radiation Missile)*, *SADARM (Sense and Destroy Armor)*, *HELLFIRE II (a short-range laser-guided missile)*, *THAAD (Theatre High Altitude Area Defense)*.

Неологізми відбивають інноваційні процеси, пов'язані з різними напрямками розвитку військової справи. Так, на початку XXI століття впроваджуються нові науково-технічні розробки, спрямовані на мілітаризацію космосу. Спеціальний підрозділ військових сил США *Space Command* відповідає за використання супутників, призначених для спостереження, зв'язку, системи глобального позиціонування *GPS (Global Positioning System)*, наведення та запуску ракет, протиракетної оборони *NMD (National Missile Defence)*, яка є новою версією нереалізованої програми *SDI (Strategic Defence Initiative)* або *Star Wars Programme*.

В офіційному Огляді оборони США *Quadrennial Defense Review* удосконалювання бойових космічних систем відноситься до однієї з шести пріоритетних цілей трансформації американських збройних сил. Вважається, що основними видами космічних систем стануть бойові «супутники-охоронці» «*escort satellites*», «протиупутникова зброя з використанням кінетичної енергії» «*anti-satellite weapons (ASATs)*», «космічні лазерні апарати» «*space laser-guided vehicles*», «мікрохвильова зброя космічного базування» «*space microwave weapons*», «беспілотні орбітальні космічні апарати» «*unmanned orbital space vehicles*», «космічні міни» «*space mines*». Інновації *Orbital Space Vehicle*, *Common Aerospace Vehicle* позначають найважливіші інструменти «космічних війн» – «*star wars*» трансатмосферні літальні апарати (орбітальні космічні кораблі і повітряно-космічні кораблі універсального призначення). Значна роль відводиться розвідувальним супутникам, таким як *КН («Key Hole»)* «*Замкова шпала*». Передбачається створення бойових мікро-супутників або *nanosupernutiks panosattellites*.

Інновації, які тематично співвідносяться з військовою космічною галузю, концентруються навколо слів *space* та *satellite*: *space asset*, *space capability*, *space control*, *space defense*, *space force application*, *space forces*, *space power*, *space sensor*, *space superiority*, *space systems*, *space traffic control*, *space monitors*; *SATNAV (satellite navigation)*, *satellite guidance*, *satellite surveillance*, *tactical communications satellite (TCS)*, *image intelligence satellite (IMINT)*, *global-positioning satellite (GPS)*: «*Similar in weight to its counterpart, GBU-38 finds its target using GPS coordinates and satellite guidance*» [Time, June 19, 2006].

Низка неологізмів відбивають основні елементи, які характеризують повітряно-космічні операції: високу точність *precision-guided technology*, вибірковість ураження цілей *pin-point attacks*, спеціально організовану систему показу цілі *computerized targeting*: «*In previous wars, the U.S. military has tried to take out command-and-control facilities by destroying every power station in a given area, but precision-guided technology allows U.S. warplanes to pinpoint the power plants that serve Saddam and his aids and spare the rest*» [Time, March 31, 2003]. Інноваційні терміни позначають нові літальні апарати, побудовані за технологіями «*stealth*», особливості їх дизайну та матеріалів, з яких вони створені: *stealth fighter aircraft (F-22, «Raptor»)*, *stealth bomber aircraft (B-2, «Spirit»)*, *stealth attack aircraft (F-117A «Nighthawk»)*, *reduced radar cross-section (RCS)*, *radar absorbent material (RAM)*, *radar-absorbent structural material (RAS)*: «*F-117 Nighthawk. These radar-evading Stealth fighter jets fly out of al-Udeid Air Base in Qatar, dropping EGBU-27 bombs on Baghdad*» [Time, March 31, 2003]. Виникли нові слова для номінації багатофункціональних фронтових бойових самолітотів, створення яких відбиває загальну тенденцію розвитку авіаційної техніки: *літак-контейнер aircraft-container*, *літак-підйомник aircraft-lift*.

У значній мірі поповнилась лексика, яка корелює з одним з найбільш перспективних напрямків розвитку американської авіації – *беспілотними літальними апаратами (БЛА) unmanned aerial vehicle (UAV)*: «*Predator*», «*Pioneer*», «*Hunter*», «*Global Hawk*», «*Darkstar*». Неологізм *Unmanned Combat Air Vehicle (UCAV)* позначає новітній надзвуковий беспілотний ударний літак. Інший перспективний напрямок розвитку БЛА відбиває лексична інновація *орнітоптер орнітоптер*, радіокерований аероплан з рухомими крилами. Фахівці зазначають, що беспілотні літальні апарати стануть одним з головних інструментів безконтактних війн майбутнього.

Військові конфлікти кінця XX – початку XXI століття продемонстрували новітні зразки американського авіаційного озброєння, які отримали назви *SLAM*, *Tomahawk*, *Fasthawk*. Значна кількість новостворених позначають різновиди бомб, таких як *касетні бомби-контейнери cluster bombs-containers*, *керовані авіаційні бомби JDAM (Joint Direction Attack Munitions)*, *коректовані (планеруючі) бомби JSOW (Joint Standoff Weapon)*, *графітові бомби*, які виводять з ладу лінії електронепередач *graphic bombs*: «*The weapon of choice during bad weather conditions, JDAM is a guidance kit of movable tail fins controlled by a navigation system and aided by a GPS; together they turn a dumb free-falling bomb into a smart bomb capable of a surgical strike*» [Time, March 31, 2003].

Виникнення нової військової термінології і номенів пов'язане також з вдосконаленням протиракетної оборони. Неологізми-аббревіатури *MDA (Missile Defence Agency)*, *MBDS (Missile Ballistic Defense System)*, *NMD (National Missile Defence)* та назви радарів *Cobra Dane*, *Spy-1B* відбивають характер дій, спрямованих на розгортання компонентів системи протиракетної оборони США. Аббревіатура *THAAD (Theater High Altitude Area*

Defense) позначає армійську висотну оборону театру військових дій, призначену для позаатмосферного перехоплення боеголовки балістичної ракети супротивника.

Вдосконалення стратегічної і тактичної ядерної зброї супроводжується подальшим розвитком лексики спеціальної мови. Наприкінці XX століття були створені авіабомби нового покоління, які отримали назву *Bunker Busters*: «*Shortly after the missiles found their marks, a pair of U.S. F-117 fighters dropped four 2,000-lb. bunker-busting bombs on an underground facility believed to be housing Saddam and at least one of his two ruthless sons Qusay and Uday*» [Time, March 31, 2003]. Для своєчасного знищення боеголовки супротивника на стадії їх переходу з режиму вільного польоту на балістичну траєкторію фахівці пропонують використовувати малі металеві частки, спроможні розвивати велику швидкість під впливом ядерного вибуху, так звана *ядерна шрапнель nuclear shrapnel*. Слово *nuclear* виявляє словотворчу активність і стає центром, навколо якого створюється значна кількість неологізмів: *nuclear bonus effects, nuclear certified, nuclear certified delivery unit, nuclear cloud, nuclear column, nuclear coordination, nuclear incident, nuclear weapon exercise*.

Утворення низки неологізмів-термінів свідчить про посилення ролі військово-морських сил США. У період з 1990 до 2000 року до бойового складу ВМС США увійшли якісно нові кораблі, такі як атомні підводні човни з балістичними ракетами і атомні авіаносці. Протягом найближчих двадцяти років буде відбуватися перехід до авіаносців нового покоління *CVNX*. Проміжною моделлю запроєктованого авіаносця є *CVN-77*, будівництво якого повинно закінчитись до 2008 року. Новітні винищувачі *F/A-18E/F, F-22A* підсилюють авіаційне озброєння корабля. Однією з тенденцій розвитку військово-морського флоту США є вибір океанського та морського простору як місця базування транспортних платформ – «плавучих островів» «*swimming islands*» нокшталд авіаносця «*Kimmi Хок*» «*Kitty Hawk*», який використовувався у якості плавучої бази у ході військової операції в Афганістані у 2001 році (*AFSOB Air Force Special Operations Base*). До підводного флоту США належать ударні субмарини *Ohio, Los Angeles*, перспективні човни, побудовані за технологією «*stealth*» *Seawolf, NSSN*. Висвітлення підводної обстановки забезпечується за допомогою системи *IUSS (Integrated Underwater Surveillance System)*. Інновація *unmanned undersea vehicles* відбиває новий напрямок розвитку підводного флоту США, яким є розробка беспілотних підводних апаратів.

Подальший розвиток бронетанкової техніки супроводжується модернізацією танка *M1A1 Abrams*, його броні, приладів *CITV, IVIS*, боезапасу: «*With thermal imaging, night vision, laser rangefinders and computerized targeting, this is the world's most advanced – and most lethal – tank*» [Time, March 31, 2003]. Свідченням розробок «проміжних машин», більш легких і мобільних, є неологізми-скорочення *LAV (Light Armored Vehicle), FCS (Future Combat System)*, роботизований транспортний засіб *ATV (Armored Tactical Vehicle)*. До системи вогневої підтримки входить *MLRS (Multiple Launch Rocket System)*: «*Without leaving the cab, the crew of the rocket launcher can fire up to 12 surface-to-surface rockets in less than a minute, then move on*» [Time, March 31, 2003]. Інноваційною бойовою системою стала армійська тактична ракетна система *ATACMs (Army Tactical Missile System)*, керовані ракети всепогодної дії. Військові конфлікти кінця XX – початку XXI століття за участю США свідчать про значну роль вертольотних платформ, таких як *Apache Longbow*, у забезпеченні наземних бойових дій: «*War at warp speed: the newly modified Apache can use its radar systems to detect and classify more than 120 targets, identify the 16 most dangerous, transmit that information to other aircraft and begin an attack – all in less than 30 sec.*» [Time, March 31, 2003].

Виникнення низки неологізмів пов'язане з розробкою нової екіпіровки військовослужбовців, до якої належить гвинтівка *M-16A2 «Colt»*, прилад нічного бачення *night-vision goggles*, захисні біохімічні костюми *full-protection biochem suits*, кевларові шоломи *Kevlar helmets*, терлонові бронежилети *Terlon bulletproof vests*, мікрокондиціонер *microconditioner*, нова інформаційно-комунікаційна система «*Bowman*»: «*These guys fight when they want to fight, not when we want them to fight*», *Carillo says of the insurgents, as he peers through night-vision goggles*» [Time, October 25, 2004].

Група неологізмів пов'язана з новим напрямком розвитку нетрадиційних озброєнь, до яких належать засоби функціонального ураження техніки і живої сили, такі як: 1) зброя концентрованого світла – *хімічний лазер безперервної короткої хвилі кіловат-класу SWCL, система, яка коректує атмосферні викривлення Guide Star System, портативна осліплююча лазерна зброя «Dazer», візуальний подразник visual stimulus*; 2) СВЧ-зброя – *зброя радіочастотного та мікрохвильового випромінювання високої міцності RF/HPMW (Radio Frequency/High Power Microwave Weapons), мікрохвильове випромінювання високої інтенсивності HPM (High Power Microwave)*; 3) не смертоносна біотехнологічна зброя – *порушники тяги traction inhibitors, хімічні сковувачі chemical immobilizers, порушники роботи двигунів engine/carburetion foulers, модифікатори структури поверхні землі terrain modification, акустична зброя для бойових дій в умовах міста або у горах directed stick radiator*; 4) екзотична зброя – *генетична бомба, психоневрологічна зброя (транквілізатори разом з диметилсульфоксидом) DMSO (Dimethyl Sulfoxide), гравітаційна зброя, геомагнітна зброя*; 5) *роботизовані системи the Defender Anti-Aircraft Defence Robot*.

Значна кількість новоутворень концентрується навколо понять *information warfare* інформаційна війна, *netwar* війна у мережах: *infowar, information superiority, netwarriors, digital battlefield, information «nerve centres», «electronic Pearl Harbor»*, наприклад, «*Yugoslav hackers are waging infowar against NATO's computer network, but the fighters appear to be poorly armed*» [Washington Post, April 1, 1999]. Під інформаційною війною розуміють військові дії із застосуванням сучасної техніки, особливо з метою виведення з ладу комп'ютерної, телекомунікаційної системи супротивника. Інноваційна лексика відбиває характер соціальних війн у мережах, у яких значна роль належить вірному проектуванню та використанню форм комунікацій та інформаційних технологій: «*Netwar is the lower-intensity, societal-level counterpart to the editors' earlier, mostly military concept of cyberwar. The most potent netwarriors will not only be highly networked and have the capacity for mounting «swarming» attacks, they will also be held together by strong social ties, have secure communications technologies, and project a common story about why they are together and what they need to do*» [RAND, 2001].

Глобальний характер майбутньої війни і військових дій відбиває лексема *global*, яка знайшла широке розповсюдження у військовій підмові для позначення: великомасштабної війни і її учасників *global war*, *global coalition*, документальних розробок у сфері військової справи *the Global View*, *Global Reach*, *Global Power*, системи позиціонування *Global positioning system*, систем командування і контролю *Global Command and Control System*, беспілотного літального апарата *Global Hawk*.

Неологізми *high-tech force*, *high-tech weaponry*, *wildtech attack* відбивають зміни, що відбуваються у сфері новітніх технологій, пов'язаних з військовою справою на сучасному етапі її розвитку: «Donald Rumsfeld's secret plan to defeat Saddam relies on special forces, high-tech weaponry and a defense secretary involved in every detail» [Time, January 27, 2003].

Проведений соціолінгвістичний аналіз англійських військових лінгвальних інновацій кінця ХХ – початку ХХІ століття дає можливість дійти певних висновків щодо тенденцій розвитку сучасного військового лексикона, та соціальних чинників, які впливають на утворення нових лексичних одиниць: виникнення військових неологізмів пов'язане, перед усім, з революцією у військовій справі, яка супроводжується розробкою інноваційних технологій, нових військових концепцій, програм озброєння, а також намаганням зробити прорив у використанні військової сили у всіх сферах збройної боротьби.

Подальші дослідження розвитку сучасного англійського військового лексикона у соціолінгвістичному аспекті передбачають вивчення особливостей відбиття процесів та явищ, пов'язаних з РВС, варіативними мовними засобами у сфері військової субстандартної лексики.

Джерела і література

1. McKittrick J. The Revolution in Military Affairs. <http://www.airpower.Maxwell.af.mil/airchronicles/battle/chp3.html>. p.1.
2. Bowyer R. Campaign. Dictionary of Military Terms. – Macmillan, Bloomsbury, 2004. – 280 p.
3. Owens W. High Seas. Annapolis. Naval Institute Press, 1995. – 184 p.

Васильева М. А.

МЕТАФОРИЧЕСКАЯ АКТУАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА ГОСУДАРСТВО В ПОЛИТИЧЕСКИХ ДИСКУРСАХ ВЕЛИКОБРИТАНИИ И США

В настоящее время в рамках антропоцентрической парадигмы лингвистики, в основе которой лежит идея реконструкции когнитивных структур по данным внешней языковой формы, формируется взгляд на дискурс как мыслекоммуникативный феномен, который разрабатывается в зарождающейся когнитивно-коммуникативной эпистеме знания [4, с. 14; 15, с. 282; 13; 1].

Вербальная форма репрезентации когнитивных структур (прежде всего концептов) обусловлена не только системными характеристиками языковых явлений, но и структурами хранения вербализованной информации о мире пользователями языка, которые содержат концепты, ассоциированные с языковыми формами их выражения в процессе коммуникации [6, с. 13]. Коммуникативная деятельность несет информацию двойственного плана – кодифицированную знаковую информацию и импликационную – дополнительную информацию, которая извлекается из всех компонентов, составляющих речевую деятельность и относящихся к конкретному исполнению в конкретных условиях [8, с. 18]. На этом основании в лингвистике выделяют два различных, но скорректированных между собой аспекта существования концептов: номинативный (в системе языка) и реализационный (в дискурсе) [7, с. 66]. Наиболее детальное изучение ментальных структур становится возможным лишь в функциональном ракурсе [14, с. 11], т. е. в дискурсе, т. к. коммуникация приводит в движение весь «пучок» представлений, ассоциаций, переживаний, сопровождающий имя концепта [2, с. 95]. Вышеизложенное объясняет **актуальность** настоящей работы, посвященной исследованию концепта ГОСУДАРСТВО как сложной ментальной структуры, которая вербализуется в дискурсе.

Целью настоящей работы является выявление специфики метафорической актуализации концепта ГОСУДАРСТВО в политических дискурсах Великобритании и США. Поставленная цель предполагает решение следующих **задач**: 1) выявление языковых объективаций метафоры с областью цели ГОСУДАРСТВО; 2) описание национальной специфики метафорического описания и представления концепта ГОСУДАРСТВО в британской и американской политических лингвокультурах.

Политический дискурс занимает особое место среди других типов дискурса, который представляет собой властную коммуникацию между политиками (отправителями информации) и общественными массами (ее реципиентом) [10, с. 62]. В рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы лингвистики политический дискурс представляется как особая форма использования языка в реальном времени и определенных условиях общения, которая отображает активность людей в социально-политической среде, создается для отображения образа политической реальности с помощью ее языкового описания, и обусловлена целевой установкой политической коммуникации (см. [4, с. 525]) – формированием в социуме определенного отношения к тем или иным событиям политической реальности, что направлено в конечном счете на формирование мировоззрения и воздействие на общественные массы [9, с. 20].

Определяющими факторами создания политического дискурса, как и любого типа дискурса, являются: а) лингвистические (тексты) и б) экстралингвистические (ситуация общения, контекст и пресуппозиция, национально-культурная традиция) [11, с. 11].

Текст как собственно лингвистический план политического дискурса и его результат рассматривается как «совокупность апелляций к различным концептам» [12, с. 42] – а именно к политическим концептам (ВЛАСТЬ, ПОЛИТИК, НАРОД, ОБЩЕСТВО, ГОСУДАРСТВО и др.) [16, с. 24]. Текст – это речевое произведение, которое выполняет функцию «вписывания» в окружающую действительность отображенной в сознании носителя языка картины мира, а потому является базовой видимой единицей дискурса [11, с. 12].

Коммуникативная деятельность в социально политической сфере общения осуществляется в конкретном национальном языке и адаптируется для функционирования в данном лингвонациональном сообществе